

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor VWS
Postbus 20001
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Datum
11 november 2020
Kenmerk
TISA/U202000907
Telefoon
070 373 8393
Bijlage(n)
-

Onderwerp

Brief VNG ter voorbereiding op het wetgevingsoverleg Jeugd

Geachte heer/mevrouw,

Het wetgevingsoverleg Jeugd op maandag 23 november 2020 is het laatste begrotingsoverleg in deze samenstelling van de Tweede Kamer. In deze brief schetst de VNG hoe gemeenten verder willen met het jeugdossier, ook na de landelijke verkiezingen.

Gemeenten hebben in de afgelopen jaren hard gewerkt met hun inwoners, professionals en instellingen om jeugdhulp dichtbij en passend te organiseren en zetten zich hier elke dag voor in. We zien dat dit steeds beter verloopt en constateren ook dat er nog veel werk aan de winkel is. In de afgelopen jaren is er veel media-aandacht geweest over wat gemeenten doen, en dat zal zo blijven. De VNG heeft vijf portretten laten opstellen waarin gemeenten of mensen die met gemeenten werken, die vertellen wat ze doen. Die portretten zijn bijgevoegd.

De keuze in 2015 om de jeugdhulp bij één overheid te beleggen, is een goede geweest. Dit heeft het mogelijk gemaakt om in de breedte van het sociaal domein samenhangende hulp te leveren, maatwerk te bieden en de vragen van kinderen en ouders centraal te stellen.

Naast de stappen die gemeenten zelf kunnen zetten, zijn er ook een aantal verbeteringen op stelselniveau noodzakelijk. Wij denken dat de volgende drie verbeteringen nodig zijn:

1. Geef gemeenten de middelen en de positie om financieel uit te komen
2. Geef regionale samenwerking een wettelijke verankering door de hoofdonderdelen van de Norm voor Opdrachtgeverschap een wettelijke basis te geven
3. Geef de Jeugdautoriteit een wettelijke basis, in plaats van de taak van de NZa uit te breiden

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12 Den Haag | Postbus 30435 | 2500 GK Den Haag
070 - 373 83 93 | info@vng.nl

1. Geef gemeenten middelen en de positie om financieel uit te komen

Het is absoluut noodzakelijk dat gemeenten structureel meer middelen krijgen voor de uitvoering van de jeugdwet. Het onderzoek van AEF zal eind dit jaar uitsluitsel moeten geven hoeveel dat moet zijn.

Meer middelen is echter niet het enige antwoord. We zien veel voorbeelden in het land waarbij gemeenten deze handschoen oppakken en zo werken aan een betere grip op de financiën en tegelijkertijd ervoor zorgen dat kinderen de hulp krijgen die ze nodig hebben. De visitatiecommissie Financiële Beheersbaarheid speelt hierin een adviserende rol, zowel aan de gemeenten die ze bezoekt als voor alle gemeenten door haar algemene bevindingen breed te delen. De visitatiecommissie laat zien dat er mogelijkheden zijn om deze sturing verder te verbeteren. Dit vraagt om een integrale visie en een goed samenspel tussen bestuur, toegang en uitvoering.

Gemeenten kunnen dit niet alleen. Ze hebben daar landelijk helpende kaders voor nodig. Graag schetsen we op de volgende onderwerpen de thema's die door Rijk en gemeenten gezamenlijk moeten worden opgepakt:

- Toegang (1): De jeugdwet is nu zo open geformuleerd dat het veel van gemeenten vraagt om in de toegang heldere keuzes te maken tussen zinnige en onzinnige hulp. Ondersteuning vanuit de wetgever zou gemeenten meer instrumenten geven om lokaal te sturen welke jeugdhulp wel vergoed wordt, en welke niet.
- Toegang (2): De verschillende verwijzers in de jeugdwet zorgen ervoor dat gemeenten een beperkte sturing hebben op de toegang. Neem een titel op in de wet, die gemeenten in de gelegenheid stelt om met verwijzers goede afspraken te maken over de verwijzing van jeugdhulp naar uitsluitend gecontracteerde hulp.
- Inkoop: De Jeugdwet stelt weinig eisen aan nieuwe toetredende aanbieders die jeugdhulp willen bieden. Dat betekent dat gemeenten in de contractering kritisch zullen moeten selecteren. We vragen het Rijk mee te denken hoe we gemeenten hier bij kunnen faciliteren.
- Integrale hulp: Regelmatig is er een vraag naar jeugdhulp, terwijl het eigenlijke probleem niet in de jeugdhulp kan worden opgelost. Denk onder meer aan situaties waarbij de ouderproblemen dominant zijn. Dit vraagt om een gezamenlijke inzet vanuit verschillende domeinen. Dit kan bijvoorbeeld door het realiseren van een duidelijke betaaltitel voor gemeenten en zorgverzekeraars voor een gezamenlijke hulpinzet.
- Vereenvoudiging Jeugd- en gezinsbescherming: Het is positief dat Rijksoverheid en gemeente gezamenlijk met een kwartiermaker werken aan de vereenvoudiging van de jeugd- en gezinsbescherming. Nu worden door teveel verschillende instanties en professionals in de veiligheidsketen achter elkaar gewerkt. De dubbelingen in taken en de vele overdrachtmomenten tussen instanties moeten worden weggehaald. Het is van belang dat we hier voortvarend mee door zullen gaan.

2. Geef regionale samenwerking een wettelijke verankering door de hoofdonderdelen van de Norm voor Opdrachtgeverschap een wettelijke basis te geven

In juni 2020 heeft de ALV van de VNG met 99% van de stemmen de Norm voor Opdrachtgeverschap voor Jeugd en Beschermd Wonen aangenomen. Hiermee nemen gemeenten de verantwoordelijkheid om regionale samenwerking te verbeteren en het opdrachtgeverschap te verstevigen. Dit, met het oog op een goed functionerend zorglandschap. Momenteel zijn gemeenten aan de slag om de norm regionaal in te richten, passend bij de opgave, omvang, het zorglandschap en de transformatie-ambitie passend bij de desbetreffende regio.

De VNG heeft kritisch gereageerd op het conceptwetsvoorstel wat in de zomer in consultatie is gegaan. Door de focus op de beschikbaarheid van jeugdhulp en de toeleiding naar specialistische jeugdhulp dreigt het belang van het normaliseren en de samenwerking met de sociale basis (kinderopvang, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, sportverenigingen, jongerenwerk, steungezinnen, maatjes, etc.) ondergesneeuwd te raken. Volgens ons komt de transformatie alleen tot stand door samenhangende inzet op het versterken van de basis, preventie, lokale teams/toegang en jeugdhulp. Deze beweging vraagt niet alleen om het lokaal oppakken van lichte en veelvoorkomende problemen, maar juist ook om het bieden van hulp in het gewone leven bij complexe problemen. Een eenzijdige nadruk op regionale samenwerking frustreert deze beweging en geeft sterk het risico lokaal eigenaarschap te verminderen. Het is juist nodig om het lokaal eigenaarschap, ook van de gemeenteraden, te verstevigen.

Het wetsvoorstel bevat meerdere voorbeelden van het meesturen op inhoud van de jeugdhulp, bijvoorbeeld de opvattingen over lokale teams, de lijst met thema's die in de regiovisie aan de orde moeten komen en de lijst met de minimaal regionaal in te kopen zorgfuncties. De keuze om de samenstelling van de jeugdhulpregio's wettelijk vast te leggen, gecombineerd met de keuze om voor een jeugdhulpregio te bepalen wat diens taken zijn en welke taken regionaal moeten worden ingekocht, te weinig rekening met de diversiteit in grootte van de bestaande jeugdhulpregio's. Het is onmogelijk en onwenselijk om die diversiteit in één wettelijk kader te persen.

De VNG stelt daarom voor de hoofdonderdelen van de Norm voor Opdrachtgeverschap een wettelijke basis te geven. Daarmee bereik je dat gemeenten de ruimte hebben om samenwerking regionaal in te richten, passend bij de opgave, de omvang, het zorglandschap en de transformatieambities. De wettelijke verankering zorgt er tegelijkertijd voor dat het Rijk een titel heeft om in te grijpen als gemeenten zich niet aan hun eigen norm houden.

3. Geef de Jeugdautoriteit een wettelijke verankering

Wij hebben in de reactie op het conceptwetsvoorstel al uitgebreid aangegeven waarom we een positie voor de NZa in het sociaal domein niet zien zitten. Het voordeel van de huidige Jeugdautoriteit is dat die zich richt op de zogenaamde cruciale functies. Die hebben het in een decentraal stelsel extra lastig, en voor een aantal van hen geldt dat ze ook een hele andere rol krijgen (bijv. door de afbouw van JeugdzorgPlus en de inzet op minder jeugdbescherming),

waardoor extra risico's zijn voor de continuïteit van zorg voor kinderen die er gebruik van maken. We zien het meest in een Jeugddoriteit met een specifiek omschreven rol in het monitoren van de dekkendheid en continuïteit van zorg van het zorglandschap. Daar hoort uiteraard ook bij dat de Jeugddoriteit op kan schalen naar het Rijk als sprake lijkt te zijn van gemeentelijke taakverwaarlozing, conform het Interbestuurlijk toezicht.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized initial 'D' followed by a long horizontal line.

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur